

Сацыяльна-эканамічны стан рэгіёнаў і перспектывы іх развіцця

Ўстойлівае рэгіянальнае развіццё - адзін з прыярытэтных напрамкаў дзейнасці кіраўніцтва краіны. Аб значнасці дадзенага вектара і знаходжанні яго на пастаянным кантролі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнка сведчаць як праводзяцца на вышэйшым дзяржаўным узроўні нарады па пытаннях рэгіянальнага развіцця, так і частата наведванняў рэгіёнаў Кіраўніком дзяржавы, у тым ліку аддаленых раённых цэнтраў.

Такая пільная ўвага да палітыкі рэгіянальнага развіцця невыпадкова, бо ад яго залежыць дабрабыт усёй рэспублікі ў цэлым і кожнага грамадзяніна паасобку. Як адзначаў А. Р. Лукашэнка : « **Падмурак паспяховага развіцця дзяржавы - моцная эканоміка, таму перш за ўсё неабходна развіваць эканоміку рэгіёнаў , ствараць там рабочыя месцы з годным узроўнем зарплаты** ».

Акрамя павышэння даходаў насельніцтва мэтамі сацыяльна-эканамічнага развіцця рэгіёнаў з'яўляецца паляпшэнне якасці адукацыі, аховы здароўя і г.д. І Беларусь адзначна атрымала поспех у гэтым напрамку.

Ацэнка ступені развіцця рэгіёнаў і краін ажыццяўляецца з дапамогай шэрагу універсальных інтэгральных паказчыкаў, адзін з якіх - **Індэкс чалавечага развіцця** , распрацаваны ПРААН. Па дадзеным індэксе Беларусь займае 50 пазіцыю з 189 дзяржаў і ўваходзіць у групу краін з вельмі высокім узроўнем чалавечага развіцця паводле класіфікацыі ААН. Па паказчыках дасягненні краінамі Мэтаў ўстойлівага развіцця рэспубліка знаходзіцца на 23 месцы (77,4 бала з 100), што вышэй сярэдняй ацэнкі па рэгіёне Усходняй Еўропы і Цэнтральнай Азіі. У агульным рэйтынгу нацыянальнага дабрабыту за 2019 год Беларусь размясцілася на 73 месцы (са 167 краін). Краіна таксама займае высокія пазіцыі па ўзроўні адукацыі (32 месца) і ўзроўню ўмоў жыцця (45 месца).

Дасягненне такіх вынікаў было б немагчыма без зладжанай і выразнай працы ўсіх органаў дзяржаўнай улады па выкананні **прагнозных і праграмных дакументаў на рэспубліканскім і рэгіянальным узроўнях**. У дачыненні да 2020 года да такіх адносяцца:

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 31 кастрычніка 2019 г. №401

"Аб параметрах прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2020 год ;

пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 27 снежня 2019 г. №921 "Аб задачах сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2020 год» ;

Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь, што зацвярджаецца кіраўніком дзяржавы;

дзяржаўныя праграмы, якія распрацоўваюцца на пяцігадовы перыяд і сфармаваныя паводле галіноваму (будаўніцтва, адукацыя і інш.) або функцыянальнаму (занятасць, малое і сярэдняе прадпрыемальніцтва) прыкмеце;

праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця на пяцігодку, якія распрацоўваюцца на ўзроўні абласцей, г. Мінска, раёнаў і гарадоў абласнога падпарадкавання.

Для рэалізацыі мерапрыемстваў дзяржаўных праграм на пяцігадовы перыяд, што фінансуюцца за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў, на ўзроўні абласцей, г. Мінска, раёнаў і гарадоў абласнога падпарадкавання фармуюцца рэгіянальныя комплексы мерапрыемстваў.

Задачы сацыяльна-эканамічнага развіцця на чарговы год раскрываюцца праз планы развіцця кожнай з названых тэрыторый.

Акрамя таго, шэраг сістэмных дакументаў праграмнага і планавага характару распрацаваны на рэгіянальным узроўні ў **мэтах выканання даручэнняў Кіраўніка дзяржавы**. Так, зацверджаны **Праграма развіцця Аршанскага раёна на перыяд 2023 да года** (Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2018 г. № 506) і **Комплекс мер па яе рэалізацыі** (пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 28 студзеня 2019 г. № 58).

У рамках выканання даручэння Кіраўніка дзяржавы па **паскоранаму сацыяльна-эканамічнаму развіццю 11 гарадоў з колькасцю насельніцтва звыш 80 тыс. Чалавек** (Баранавічы, Пінск, Наваполацк, Орша, Полацк, Мазыр, Ліда, Барысаў, Салігорск, Маладзечна, Бабруйск) і адпаведных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак (далей - АТЕ) распрацаваны і прыняты **Комплексныя планы паскоранага развіцця** дадзеных тэрыторый на перыяд да **2020 года**.

У мэтах рэалізацыі комплекснага падыходу да паскоранаму развіццю тэрыторый прынята пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 18 верасня 2019 г. № 627 "Аб паскораным развіцці асобных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак». У ім для кожнай з 10 АТЕ вызначаны 5 мэтавых параметраў на 2019 -2020 гады.

Даведачна.

Мэтавыя параметры вызначаны для гарадоў Баранавічы, Пінск, Наваполацк, Бабруйск, Полацкага, Мазырскага, Лідскага, Барысаўскага, Маладзечанскага, Салігорскага раёнаў.

У якасці мэтавых вызначаны 5 параметраў па зароботнай плаце, выручцы ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, работ, паслуг у разліку на аднаго сярэдняспісачнай работніка, тэмпах росту ўласных даходаў

мясцовага бюджэту, інвестыцый у асноўны капітал, колькасці занятага ў эканоміцы насельніцтва.

Усё гэта дазваляе фармаваць новыя кропкі росту ў рэгіёнах і ствараць умовы для іх далейшага сацыяльна-эканамічнага развіцця.

Сацыяльна-эканамічны стан рэгіёнаў у 2019 годзе

Адным з ключавых паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь з'яўляецца валавы ўнутраны прадукт (далей - ВУП).

Больш за палову **ВУП краіны** (52,9%) фармуюць 3 рэгіёны: г.Мінск (26,9%), Мінская (15,8%) і Гомельская (10,2%) вобласці. На долю пакінутых рэгіёнаў (Брэсцкая, Віцебская, Гродзенская і Магілёўская вобласці) па выніках 2019 года даводзіцца 32% ВУП.

Даведачна.

Удзельная вага Брэсцкай вобласці ў ВУП - 9,4%, Віцебскай - 7,5%, Гродзенскай - 8,2%, Магілёўскай - 6,9%.

15,1% - неразмеркаваны частка ВУП.

Гэта абумоўлена якая склалася структурай эканомікі рэгіёнаў і дынамікай **валавога рэгіянальнага прадукту** (далей - ВРП).

Па выніках **2019 года** **рост ВРП** дасягнуты ў Мінскай вобласці (104,4% да 2018 года), Брэсцкай вобласці (102,8%), г.Мінску (101,2%) і Магілёўскай вобласці (100,5%). У Віцебскай і Гомельскай абласцях ВРП склаўся на ўзроўні папярэдняга года, у Гродзенскай вобласці дапушчана падзенне ВРП да 99,6% да 2018 года.

Шмат у чым такая сітуацыя абумоўлена уплывам знешніх фактараў - перабояў у працы айчынных нафтаперапрацоўчых прадпрыемстваў з-за паставак у пачатку 2019 года някаснай нафты, цыклічных запаволенняў ў сусветнай горнодобычы і падзенні сусветных коштаў на сыравінныя рэсурсы, узмацнення канкурэнцыі на асноўных рынках збыту.

Асноўная доля ВРП фармуецца прадпрыемствамі прамысловага комплексу.

прамысловасць

Дадзеная галіна народнай гаспадаркі знаходзіцца пад пільнай увагай Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Толькі з пачатку 2020 года А.Р.Лукашэнка пабываў з працоўнымі візітамі ў Шклове, г.Москва, г.Светлагорск.

У рэспубліканскім падзеле працы **асноўнымі індустрыяльнымі рэгіёнамі** з'яўляюцца Гомельская (за 2019 год - 20,6% аб'ёму прамысловай вытворчасці краіны), Мінская (19,6%), Віцебская (14,3%) вобласці і г. Мінск (15,4%). На долю астатніх рэгіёнаў (Брэсцкай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцей) прыпадае 30,1% аб'ёму прамысловай вытворчасці рэспублікі.

Асноўным відам дзейнасці з'яўляецца **апрацоўчая прамысловасць**, якая фармуе ад 15,1% ВРП ў г.Мінску да 40,6% - у Мінскай вобласці. У

2019 годзе галіна ўнесла **станоўчы ўклад у ВРП** ва ўсіх рэгіёнах, акрамя Віцебскай вобласці («мінус» 0,5%) і г.Мінска («мінус» 0,1%), чаму спрыяла стварэнне ўмоў для эфектыўнага развіцця прадпрыемстваў, глыбока перапрацоўчых айчынную сыравіну.

Па выніках мінулага года **станоўчы ўплыў на фарміраванне ВРП** у Брэсцкай, Гомельскай, Гродзенскай, Мінскай абласцях і г.Мінску аказалі прадпрыемства па **вытворчасці прадуктаў харчавання**, напояў і тытунёвых вырабаў. Павелічэнне вытворчасці тавараў на аснове айчыннай сыравіны паглыбленай перапрацоўкі забяспечыла **рост выпуску прадукцыі з дрэва і паперы ва ўсіх рэгіёнах** (акрамя Магілёўскай вобласці). Акрамя таго, ва ўсіх абласцях станючы ўплыў на ВРП аказала **вытворчасць гумовых і пластмасавых вырабаў, іншых неметалічных мінеральных прадуктаў**.

Таксама варта адзначыць **высокія тэмпы росту ў вытворчасці** вылічальнай, электроннай і аптычнай апаратуры (Віцебская вобласць), электраабсталявання (Віцебская, Гомельская і Магілёўская вобласці), транспартных сродкаў і абсталявання (Віцебская, Гомельская, Гродзенская, Мінская і Магілёўская вобласці), іншых гатовых вырабаў, рамонце і мантажы машын і абсталявання (Гомельская і Магілёўская вобласці), металургіі (Мінская і Магілёўская вобласці).

У цэлым у 2019 сёлета адзначаецца **рост прамысловай вытворчасці ў 4 абласцях**: у Брэсцкай (103,6% да 2018 году), Мінскай (102,9%), Гомельскай (100,8%) і Гродзенскай (100,6%). У Магілёўскай вобласці прамысловая вытворчасць склалася на ўзроўні 100% да 2018 годзе.

Даведачна.

За 2019 год індэкс прамысловай вытворчасці склаў: у Віцебскай вобласці - 99,3% да 2018 года, г. Мінску - 99,7%.

Сельская гаспадарка

Сельскай гаспадарцы Рэспублікі Беларусь кіраўніцтвам краіны надаецца не менш увагі. Як адзначыў А. Р. Лукашэнка : «Сельскагаспадарчая вытворчасць ужо даўно выйшла за рамкі яго разгляду выключна як часткі эканомікі. Прадукты харчавання - гэта палітыка, і ўнутраная, і знешняя. Таму стаўка на развіты аграрны сектар як на адзін з прыярытэтаў развіцця краіны яшчэ на світанку нашай незалежнасці была дакладнай. Цяпер ужо ніхто з гэтым не спрачаецца. **Ад стану спраў у аграпрамысловым комплексе шмат у чым залежаць дабрабыт і сацыяльна-палітычная стабільнасць у краіне** ».

Сельская, лясная і рыбная гаспадарка прадстаўлена ў эканоміцы усіх абласцей рэспублікі і фармуе ад 9,7% ВРП у Мінскай вобласці да 14,3% - у Брэсцкай вобласці (у ВУП - 6,8%).

Асноўныя вытворцы сельскагаспадарчай прадукцыі ў краіне - гаспадаркі Мінскай (24,8% рэспубліканскага аб'ёму), Брэсцкай (19,4%) і Гродзенскай (16,6%) абласцей.

Лідэрам па вытворчасці (гадоўлі) жывёлы і птушкі з'яўляецца Мінская вобласць . Па выніках 2019 года сельскагаспадарчымі арганізацыямі рэгіёну выраблена 28,9% рэспубліканскага аб'ёму.

Мінская і Брэсцкая вобласці з'яўляюцца лідэрамі ў вытворчасці малака : на іх долю па выніках 2019 года даводзіцца 49,6% рэспубліканскага аб'ёму.

Даведачна.

Па выніках 2019 года на долю сельскагаспадарчых арганізацый Брэсцкай вобласці прыпадае 24,5% аб'ёму малака краіны, Віцебскай - 10,1%, Гомельскай - 13,9%, Гродзенскай - 17,6%, Мінскай - 25,1%, Магілёўскай - 8,9%.

Найбольш высокія вынікі ў жывёлагадоўлі дасягнуты ў Брэсцкай вобласці : вытворчасць гэтай прадукцыі ў сельгасарганізацыях рэгіёну вырасла на 5,4% да 2018 года. З прыростам ў жывёлагадоўлі па выніках 2019 года таксама спрацавалі сельгасарганізацыі Мінскай (на 2,8% да 2018 годзе) і Гродзенскай (на 0,9%) абласцей.

Наяўнасць высокапрадукцыйных зямель у Брэсцкай , Гродзенскай і Мінскай абласцях стварае ўмовы для апераджальнага развіцця раслінаводства . Па выніках 2019 года ў гэтых 3 рэгіёнах выраблена 67,5% валавога збору бульбы, 63,1% - збожжавых і зернебабовых культур, 57,9% - гародніны.

У выніку прынятых мер па выніках за мінулы год вытворчасць прадукцыі сельскай гаспадаркі павялічылася ва ўсіх абласцях , акрамя Гомельскай. «Год быў добры. Ня ідэальны - добры », - адзначыў Кіраўнік дзяржавы.

У мэтах павышэння эфектыўнасці сельскагаспадарчай вытворчасці ў рэгіёнах таксама прымаюцца меры па ўкараненню рэсурсазберагальных тэхналогій, павелічэння прадуктыўнасці і пагалоўя жывёлы, удасканаленні структуры пасяўных плошчаў, стварэнню збалансаванай па пажыўнасці кармавой базы, выкананню тэхналагічных рэгламентаў вырошчвання культур.

жыллёвае будаўніцтва

Для стварэння камфортных умоў пражывання насельніцтва ва ўсіх рэгіёнах рэспублікі ажыццяўляецца будаўніцтва жылля. За 2019 год за кошт усіх крыніц фінансавання ўведзена ў эксплуатацыю 4 061,9 тыс.кв.м жылля (102,4% да 2018 года). Найбольшыя аб'ёмы жылля ўведзены ў

Брэсцкай (16,9% да рэспубліканскага аб'ёме) і Мінскай (31,1%) абласцях.

З дзяржаўнай падтрымкай у рэспубліцы ўведзена ў эксплуатацыю 1 165 тыс.кв.м жылля (116,6% да 2018 года); ў найбольшых аб'ёмах - у Брэсцкай (24,8%), Мінскай (18,4%) і Гомельскай (15,9%) абласцях.

Індывідуальных жылых дамоў за мінулы год уведзена ў эксплуатацыю 1 770,9 тыс.кв.м (102,5% да 2018 годзе). Найбольшыя аб'ёмы такога жылля таксама ўведзеныя ў Мінскай (44,6%), Брэсцкай (18,3%) і Гомельскай (11,6%) абласцях.

Усё гэта спрыяла паляпшэнню жыллёвых умоў грамадзян, у першую чаргу шматдзетных сем'яў.

гандаль

Па выніках 2019 года **аптовая і рознічны гандаль** аказала станоўчы ўплыў на фарміраванне ВРП ў 4 рэгіёнах: у Брэсцкай, Мінскай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцях.

У асноўным гэта абумоўлена **нарошчваннем аб'ёмаў рознічнага тавараабароту**. Ва ўсіх рэгіёнах адзначаецца яго рост ад 101,4% да 2018 годзе ў Віцебскай вобласці да 107,7% - у Мінскай вобласці (па рэспубліцы - 104,2%).

Такая сітуацыя звязана з адкрыццём новых гандлёвых аб'ектаў, рэканструкцыяй і мадэрнізацыяй дзеючых аб'ектаў, правядзеннем акцый, а таксама ростам рэальных грашовых даходаў насельніцтва, выкарыстаннем механізмаў спажывецкага крэдытавання.

Даведачна.

У 2019 года ў краіне было ўведзена ў эксплуатацыю 87 гандлёвых аб'ектаў, у тым ліку ў Брэсцкай вобласці - 19 аб'ектаў, Віцебскай - 16, Гомельскай - 19, Гродзенскай - 11, Мінскай - 10, Магілёўскай вобласці - 10 аб'ектаў, г.Мінску - 2.

У аб'ёме **рознічнага тавараабароту** краіны **найбольшая доля прыпадае на г.Мінск** (31,2%). За ім ідуць Мінская (14,9%), Брэсцкая (12,4%) і Гомельская (11,7%) вобласці. Удзельная вага Віцебскай вобласці - 10,8%, Гродзенскай - 10,3%, Магілёўскай - 8,7%.

У рэгіёнах забяспечана стабільная сітуацыя на спажывецкім рынку, у крамах прадстаўлены шырокі асартымент харчовых і нехарчовых тавараў, пераважна айчыннай вытворчасці.

У адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 22 верасня 2017 г. № 345 "Аб развіцці гандлю, грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання» створаны дадатковыя спрыяльныя ўмовы для ажыццяўлення дзейнасці ў гандлі, грамадскім харчаванні і бытавым абслугоўванні ў малых гарадскіх паселішчах і сельскай мясцовасці. У прыватнасці, прадстаўлены шэраг ільгот і прэферэнцый для суб'ектаў

гандлю, грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання, якія ажыццяўляюць дзейнасць на тэрыторыі сельскай мясцовасці і малых гарадскіх паселішчаў. «**Важна захаваць сяло і даць яму новае жыццё**», - адзначаў кіраўнік дзяржавы.

Працягваюць сваё развіццё пазамагазінныя формы продажаў, у тым ліку інтэрнэт-гандаль, гандаль па ўзорах з выкарыстаннем электронных плацежных інструментаў і сродкаў плацяжу. Пашыраецца сетка аб'ектаў сістэмы TAX FREE.

інвестыцыйная дзейнасць

Значным стымулам для ўзняцця эканомікі рэгіёнаў і, адпаведна, усёй Рэспублікі Беларусь з'яўляюцца інвестыцыі. Так, у выступая ў снежні 2019 г. са зваротам да дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і чальцоў Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу шостага і сёмага скліканняў **Кіраўнік дзяржавы А. Р. Лукашэнка** падкрэсліў, што «**эканамічнае развіццё Беларусі будзе грунтавацца на чатырох апорах: стварэнне найлепшых умоў для прыцягнення інвестыцый у нашу эканоміку, павышэнне прадукцыйнасці працы за кошт стымулявання дзелавой актыўнасці, пашырэнне знешняга гандлю праз засваенне новых экспартных рынкаў, кардынальнае змяненне сітуацыі ў дэмаграфіі**».

Па выніках 2019 года забяспечаны **рост інвестыцый** у асноўны капітал ва ўсіх рэгіёнах, акрамя Гродзенскай вобласці. У 5 абласцях тэмпы росту інвестыцый у асноўны капітал апырэдджаюць сярэднярэспубліканскі тэмп (105,7%): у Брэсцкай (106%), Віцебскай (106,2%), Гомельскай (115,6%), Мінскай (112,6%), Магілёўскай (109,8%).

Даведачна.

У 2019 годзе завершаны шэраг наступных інвестыцыйных праектаў :

*у **Брэсцкай вобласці** - будаўніцтва завода па вытворчасці прэміксаў, суперконцентраты і камбікармоў для маладняку сельскагаспадарчых жывёл (ЗАТ «Консул»); будаўніцтва другой чаргі Заходняга абходу г.Б Реста ; аб'екты да святкавання 1000-годдзя Брэста ;*

*у **Віцебскай вобласці** - «Стварэнне вытворчых магутнасцяў па выпуску абутку да 5 млн пар у год і рэканструкцыі футравага камбіната з улікам стварэння холдынгу» Беларуска гарбарна-абутковая кампанія «Марка» на 2013-2024 гг. » (ТАА «УКХ» Беларуская гарбарна-абутковая кампанія «Марка»);*

*у **Гомельскай вобласці** - «Мадэрнізацыя дзеючай лініі па вытворчасці літавога паліраванага шкла на ААТ« Гомельшкло ». Арганізацыя вытворчасцей па прамысловай перапрацоўцы шкла » (ААТ« Гомельшкло »);*

*у **Гродзенскай вобласці** - « Стварэнне прамысловай вытворчасці лекавых сродкаў ў фармаце таблеток і капсул, які адпавядае патрабаванням Належнай вытворчай практыкі (GMP) » (ТАА « Новалок »); «Будаўніцтва цэха азотнай кіслаты магутнасцю 1200 тон у суткі з рэканструкцыяй дзеючай вытворчасці карбаміда-амиачной сумесі» (ААТ « Гроднаазот »);*

у **Мінскай вобласці** - «Стварэнне магутнасцяў і павелічэнне аб'ёмаў вытворчасці і рэалізацыі кар'ерных самазвалаў грузападымальнасцю 90-450 тон» (ААТ «БелАЗ» - УПХ «БЕЛАЗ-Холдынг»); «Будаўніцтва завода па вытворчасці нітрату калію на тэрыторыі Любанскага раёна» (ТАА «Белкалій-міргае»); «Рэканструкцыя дзеючых і стварэнні новых інжынерных і вытворчых магутнасцяў па вытворчасці мяса-каўбасных, кулінарных і іншых вырабаў з мяса птушкі і прадуктыўных жывёл на тэрыторыі Смалявіцкага раёна» (ЗАТ «ЮНИМИТ»);

у **Магілёўскай вобласці** - «Будаўніцтва аб'екта» Комплекс па вытворчасці поліэфірнай прадукцыі ў ААТ «Магілёўхімвалакно» па праспекце Шміта, 45 у г. Могілеве. Першая чарга будаўніцтва. Рэканструкцыя хімічнага цэха № 2 вытворчасці арганічнага сінтэзу з арганізацыяй вытворчасці поліэфірнага валакна спосабам прамога фармавання» (ААТ «Магілёўхімвалакно»);

у г. **Мінске** - «Праектаванне і будаўніцтва медыцынскага цэнтра па вул. Сямашка» (СП ТАА «Фармлэнд»); «Праектаванне і будаўніцтва гандлёвага цэнтра ў раёне перасячэння ул. Чечота і Каралінскі ў г. Мінску» (ТДА «Віталюр»).

На прыцягненне інвестыцый і трансфармацыю рэспублікі ў сапраўдную ІТ-краіну накіраваны падпісаны Кіраўніком дзяржавы А. Р. Лукашэнка Дэкрэт ад 21 снежня 2017 г. № 8 «**Аб развіцці лічбавай эканомікі**» (далей - Дэкрэт). «Гэты Дэкрэт разам з пакетам прынятых рашэнняў для бізнесу павінен дазволіць Беларусі стаць на шлях аперэджальнага развіцця», - падкрэсліў беларускі лідэр.

У мэтах прыцягнення інвестыцый у эканоміку ў Рэспубліцы Беларусь прапануюцца розныя прэферэнцыйныя рэжымы, якія ўзаемна дапаўняюць адзін аднаго. У ліку **асноўных прэферэнцыйных рэжымаў**: свабодныя эканамічныя зоны; адмысловая эканамічная зона «Брэміно - Орша»; Кітайска-Беларускі індустрыяльны парк «Вялікі камень»; Парк высокіх тэхналогій; сярэднія, малыя гарадскія паселішчы, сельская мясцовасць; Аршанскі раён Віцебскай вобласці; паўднёва-ўсходні рэгіён Магілёўскай вобласці.

Незалежна ад прэферэнцыяльнага рэжыму, абранага інвестарам, дзяржава аказвае кансультацыйную падтрымку па шырокаму колу пытанняў. «Адным акном» для інвестараў з'яўляецца ДУ «**Нацыянальнае агенцтва інвестыцый і прыватызацыі**», праца якога накіравана на павышэнне інвестыцыйнага іміджу Рэспублікі Беларусь за мяжой, садзейнічанне замежнаму бізнесу ў рэалізацыі інвестыцыйных праектаў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, а таксама прыцягненне стратэгічнага інвестара на прадпрыемствы пілотнага праекта прыватызацыі, які рэалізуецца сумесна з Сусветным банкам.

Па выніках 2019 года рэгіёнамі прыцягнута **1 227,4** млн дал. **Прамых замежных інвестыцый на чыстай аснове** (без уліку запазычанасці прамому інвестару за тавары, работы, паслугі; далей - ПЗІ на чыстай

аснове). Найбольшы аб'ём ПЗІ на чыстай аснове прыцягнуты ў г. Мінск (614,8 млн дал., Або 50,1% ад аб'ёму ў цэлым па краіне), Мінскую (281,3 млн дал., Або 22,9%) і Магілёўскую (104,5 млн дал., або 8,5%) вобласці.

Даведачна.

У разрэзе астатніх рэгіёнаў прыцягненне ПЗІ на чыстай аснове складала: Брэсцкая вобласць - 61,3 млн дал., Або 5%, Віцебская - 42,5 млн дал., Ці 3,5%, Гомельская - 77,1 млн дал., Або 6,3%, Гродзенская - 45,9 млн дал., або 3,7%.

Прадпрымальніцтва і дзелавая актыўнасць

Прадпрымальніцтва і дзелавая актыўнасць шмат у чым вызначаюць ўстойлівае сацыяльна-эканамічнае развіццё рэгіёнаў краіны. **Найбольшая дзелавая актыўнасць** захоўваецца ў г. **Мінску і Мінскай вобласці**: на 1 тыс. Дзейных юрыдычных асоб - суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў г. Мінску прыходзіцца 105,3 зноў створаных юрыдычных асоб - суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, што вышэй за сярэдні паказчык па рэспубліцы (83,7). У разрэзе абласцей: Менская вобласць - 70,2, Віцебская і Магілёўская вобласці - па 70,0, Гомельская - 67,2, Гродзенская - 61,1.

Адпаведна прадпрымальнікі сталіцы і Мінскай вобласці ўносяць больш важкі ўклад у развіццё рэгіянальных эканомік. Удзельная вага суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў ВРП г. Мінска складае больш за 40%, у Мінскай вобласці - каля 32%.

На дзяржаўным узроўні праводзіцца **работа па стымуляванні развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва** па наступных ключавых напрамках:

прыняцце рэгуляторных рашэнняў агульнасістэмнага характару, накіраваных на ўдасканаленне дзелавога і інвестыцыйнага клімату, зніжэнне адміністрацыйнай нагрузкі на бізнес, аптымізацыю ўзроўню кантролю з боку дзяржавы, фарміраванне рацыянальнай фіскальнай палітыкі;

стварэнне розных прэферэнцыйных рэжымаў - ад стымулявання высокатэхналагічных і накіраваных на экспарт вытворчасцяў да развіцця асобных тэрыторый.

На рэспубліканскім і рэгіянальным узроўнях ажыццяўляецца пастаянны дыялог улады і бізнесу па ўдасканаленні і спрашчэнні заканадаўства, якое рэгулюе ўмовы вядзення прадпрымальніцкай дзейнасці. Рашэнне праблемных пытанняў ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці на мясцовым узроўні адбываецца ў рамках саветаў па развіцці прадпрымальніцтва. Па рашэнню Урада Рэспублікі Беларусь (пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 9 верасня 2019 г. № 604) сфарміраваны новы фармат узаемадзеяння паміж саветамі розных узроўняў праз сістэму

падпарадкавання раённых саветаў - абласным, абласных - рэспубліканскаму.

Адным з асноўных інструментаў падтрымкі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў абласцях і г.Мінску з'яўляецца **Дзяржаўная праграма «Малое і сярэдняе прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь» на 2016-2020 гады**. У 2019 годзе Дзяржаўная праграма дапоўнена **Комплексам мер па рэалізацыі першага этапу Стратэгіі развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва «Беларусь - краіна паспяховага прадпрымальніцтва» на перыяд да 2030 года.**

У мэтах аказання садзейнічання суб'ектам малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў арганізацыі і ажыццяўленні прадпрымальніцкай дзейнасці ў рэспубліцы дзейнічае **сетка суб'ектаў інфраструктуры падтрымкі прадпрымальніцтва**. Па стане на 1 студзеня 2020 г. у краіне дзейнічала 109 цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва і 26 інкубатораў малога прадпрымальніцтва.

Да стымуляванню развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва на асобных малых тэрыторыях **прыцягваюцца міжнародныя арганізацыі**. Міністэрствам эканомікі Рэспублікі Беларусь рэалізуюцца два праекты Міжнароднай тэхнічнай дапамогі.

Даведачна.

Праект «Падтрымка эканамічнага развіцця на мясцовым узроўні ў Рэспубліцы Беларусь» арыентаваны на развіццё мясцовых мікра- , малых і сярэдніх прадпрыемстваў, а таксама іншых прадпрыемстваў, накіраваных на вырашэнне сацыяльна-значных праблем.

Рэалізацыя гэтага праекта будзе спрыяць стварэнню працоўных месцаў на мясцовым узроўні з акцэнтам на моладзь і ўразлівыя групы насельніцтва (як мужчын, так і жанчын), ўзмацненню патэнцыялу спецыялістаў адміністрацый і арганізацый на мясцовым узроўні не менш як у 12 раёнах краіны (Беразоўскі, Кобрынскі, Браслаўскі, Аршанскі, Брагінскі, Жлобінскі, Хойніцкі, Лідскі, Барысаўскі, Маладзечанскі, Быхаўскі, Хоцімскі).

З лютага 2017 г. рэалізуецца праект "Садзейнічанне занятасці і самазанятасці насельніцтва ў малых і сярэдніх гарадах Рэспублікі Беларусь". У рамках гэтага праекта на адобраных 6 пілотных пляцоўках плануецца стварэнне цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва (Віцебская вобласць - г. Глубок, г. Барань, Магілёўская вобласць - г. Крычаў, г. Чавусы, г. Горкі і г. Мсціслаў).

Аб беспрэцэдэнтнай падтрымцы прадпрымальніцтва і дзелавой актыўнасці ў рэспубліцы адназначна заявіў Кіраўнік дзяржавы А. Р. Лукашэнка: «Што тычыцца свабоды прадпрымальніцтва, стварэння новых прадпрыемстваў у любым пункце, асабліва ў вёсцы, ну слухайце, тут ужо больш нельга прыняць нейкіх рашэнняў. Таму што **поўную свабоду далі (цяжка знайсці такую краіну): на працягу дня зарэгістраваўся і ідзі працуй**».

Знешнеэканамічная дзейнасць

Знешнеэканамічная дзейнасць рэгіёнаў нацэлена на забеспячэнне збалансаванасці ў знешнім гандлі таварамі і паслугамі.

Экспарт тавараў у 2019 годзе ў цэлым па краіне склаў 32,9 млрд дал., Або **97,1%** да 2018 года. **Найбольшая ўдзельная вага ў аб'ёме экспарту тавараў краіны прыпадае на г.Мінск (34,7%), Мінскую (22,6%) і Гомельскую (12,4%) вобласці.** Сярод рэгіёнаў **рост экспарту тавараў** у 2019 годзе зафіксаваны ў Брэсцкай (109%), Мінскай (101,1%) і Магілёўскай (111,2%) абласцях.

Найважнейшымі таварнымі пазіцыямі, пастаўляецца на экспарт, з'яўляюцца: малочная і мясная прадукцыя, рыбапрадукты, алеі рапсавы, газавыя пліты, халадзільнікі і маразільнікі, тканіны ільняныя, панчошна-шкарпэткавыя вырабы, абутак, мэбля, лекавыя сродкі, плітка керамічная, вырабы з пластмас, поліаміды, правады ізаляваныя, кабелі, шкловалакно, хімічныя прадукты, лесаматэрыялы, звадкаваны газ, нафту, чорныя металы і вырабы з іх, вугаль каменны, мінеральныя змешаныя ўгнаенні, калійныя ўгнаенні, азотныя ўгнаенні, драўняна-воло нистыя і драўняна-стружкавыя пліты, сельскагаспадарчая тэхніка, грузавыя і легкавыя аўтамабілі, часткі і прылады для аўтамабіляў і трактароў, вагоны маторныя чыгуначныя або трамвайныя, шыны, цэмент, валокны сінтэтычныя.

« Дыверсіфікацыя экспарту, пошук новых рынкаў - пытанне першараднай важнасці, пытанне выжывання нашай краіны », - адзначаў А. Р. Лукашэнка. На сёння дыверсіфікацыя экспарту тавараў рэспублікі па рынках склалася ў наступнай прапорцыі: краіны ЕАЭС - 44,2%, ЕС - 25,5%, далёкай дугі і іншых краін - 30,4%.

Такім чынам, рэгіёны пашыраюць геаграфію паставак прадукцыі пры захаванні і ўзмацненні пазіцый на традыцыйных рынках (Расійская Федэрацыя, Украіна, Казахстан, Арменія). Пры гэтым асноўная ўвага надаецца пашырэнню геаграфіі паставак гатовай прадукцыі з высокай дабаўленай коштам і сучасных матэрыялаў на рынкі краін ЕС і далёкай дугі (у краіны Азіі, - у першую чаргу Кітай, - Лацінскай Амерыкі, Афрыкі).

Па выніках 2019 года **станоўчае сальда знешняга гандлю таварамі** забяспечана ў **Брэсцкай (840 млн дал.), Гродзенскай (386800000 дал.), Мінскай (1 381600000 дал.) і Магілёўскай (776,2 млн дал.)** Абласцях.

Экспарт паслуг у цэлым па рэспубліцы за мінулы год склаў 9,7 млрд дал. (109,3%), з іх 57,9% прыпадае на г.Мінск (5,6 млрд дал., Або 116,3%). У цэлым па краіне сфармавалася **станоўчае сальда знешняга гандлю паслугамі ў памеры 4,2 млрд дал.**

Перспектывы развіцця рэгіёнаў краіны

Як неаднаразова падкрэсліваў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнка, «спыняцца на дасягнутым недапушчальна», нягледзячы на паступовае развіццё рэгіёнаў. Прымяняюцца новыя падыходы стымулявання рэгіянальнага развіцця за кошт мер, накіраваных на максімальнае раскрыццё рэгіянальнага патэнцыялу.

Згодна з праектам Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага развіцця Рэспублікі Беларусь на перыяд да 2035 года, **стратэгічнай мэтай рэгіянальнага развіцця з'яўляецца стварэнне ў рэгіёнах роўных магчымасцяў для дасягнення высокага ўзроўню і якасці жыцця насельніцтва на аснове рэалізацыі асобнага патэнцыялу і задавальнення патрэбаў грамадзян, рацыянальнага размяшчэння вытворчых сіл, эфектыўнага, зберагаць і развіваючага выкарыстання рэсурсаў. Не толькі сталіца і абласныя цэнтры, але і сярэднія, малыя гарады, сельскія тэрыторыі Беларусі стануць прывабнымі для жыцця.**

Сярод галоўных задач - павелічэнне даходаў ад эканамічнай дзейнасці шляхам стымулявання патэнцыялу самаразвіцця тэрыторый, паляпшэнне якасці жыцця і магчымасцяў самарэалізацыі грамадзян у гарадской і сельскай мясцовасці.

Дасягненне пастаўленых мэтаў і задач прадугледжваецца па чатырох кірунках.

1. Комплекснае развіццё і рацыянальнае размяшчэнне прадукцыйных сіл.

Дадзенае кірунак прадугледжвае развіццё тэрыторый як адзіных прыродна-гаспадарчых комплексаў, ядром якіх з'яўляюцца абласныя цэнтры, 11 гарадоў і раёнаў з колькасцю насельніцтва звыш 80 тыс. Чалавек (горада Баранавічы, Пінск, Наваполацк, Бабруйск, раёны: Аршанскі, Полацкі, Мазырскі, Лідскі, Барысаўскі, Салігорскі, Маладзечанскі), а таксама рэгіёны перспектыўнага будаўніцтва (Астравецкі і Петрыкаўскі раёны) і аддаленыя ад такіх гарадоў, але якія валодаюць значным вытворчым патэнцыялам (Глыбоцкі, Жлобінскі і Крычаўскі раёны). Раўнамернае размеркаванне гэтых эканамічных цэнтраў дазволіць ахапіць уплывам усю тэрыторыю краіны з наданнем імпульсу развіцця прылеглым раёнам.

Развіццё сталіцы неабходна сканцэнтраваць на выкананні функцый адміністрацыйнага, дзелавога, фінансавага, інавацыйнага, гандлёвага, турыстычнага, навукова-адукацыйнага і ІТ-цэнтра міжнароднага значэння.

Даведачна.

Сістэмная праца па развіцці сталічных функцый г. Мінска ўключае распрацоўку і рэалізацыю планаў вынасу асобных вытворчых прадпрыемстваў з г. Мінска ў рэгіёны, якія маюць для гэтага неабходную базу, патэнцыял і кампетэнцыі з падрыхтоўкай пакета падтрымліваюць мер. У першую чаргу

гэта машынабудаванне, станкабудаванне, металургічная вытворчасць, лёгкая прамысловасць, вытворчасць будаўнічых матэрыялаў.

Прамысловы комплекс сталіцы павінен развівацца па шляху стварэння і мадэрнізацыі навукаёмістых кампактных вытворчасцяў, якія адпавядаюць запытам па экалагічнасці і нізкай матэрыялаёмкасці. Паралельна прадугледжваецца пашырэнне сэрвісных відаў паслуг прамысловага характару: паслугі па наладцы, абслугоўванні, праграмным забеспячэнні высокатэхналагічнага абсталявання, навучанню кадраў.

2. Развіццё гарадоў і пасёлкаў на аснове «разумных» тэхналогій і прынцыпах «зялёнага» горадабудаўніцтва з павышэннем эфектыўнасці выкарыстання рэсурсаў і паляпшэннем якасці асяроддзя пражывання насельніцтва.

Мяркуецца ўкараніць у практыку новыя стандарты горадабудаўніцтва і інтэлектуальныя сістэмы кіравання жыццезабеспячэннем гарадоў на аснове сучасных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій:

развіццё вытворчага сектара і гарадской гаспадаркі на прынцыпах эканомікі замкнёнага цыклу (цыркулярнай эканомікі) з аптымізацыяй патокаў спажываных рэсурсаў, вытворчых і камунальных адходаў;

фарміраванне ў гарадах збалансаванай, нізкавугляроднай, бяспечнай, камфортнай і недарагі для спажыўцоў транспартнай сістэмы

Асаблівае значэнне маюць павышэнне эфектыўнасці і надзейнасці жыллёва-камунальнай гаспадаркі з паляпшэннем якасці паслуг для канчатковых спажыўцоў; развіццё гарадскіх сэрвісаў і эканомікі сумеснага спажывання з павышэннем эфектыўнасці паслуг, павелічэннем карыснага тэрміну выкарыстання матэрыяльных каштоўнасцяў.

Паляпшэнне якасці жыцця гараджан прадугледжвае фарміраванне гарадскога асяроддзя, заснаванай на функцыянальным занаванні, фарміраванні грамадскіх прастор з улікам інтарэсаў розных груп насельніцтва і стварэнні універсальнай асяроддзя, удасканаленні аблічча забудовы з комплекснай горадабудаўнічай рэканструкцыяй неэфектыўна выкарыстоўваюцца тэрыторыі вытворчых зон, добраўпарадкаваннем азеляненні тэрыторыі агульнага карыстання.

3. Павышэнне ўстойлівасці развіцця адсталых раёнаў і сельскіх тэрыторый.

Плануецца змяніць тэндэнцыю інтэнсіўнага скарачэння дэмаграфічнага і працоўнага патэнцыялу адстаючых раёнаў і сельскай мясцовасці, сфармаваць ўмовы для росту даходаў і якасці жыцця насельніцтва і крыніц напаўнення мясцовых бюджэтаў.

Пашырэнне эканамічных даходаў прадугледжваецца на аснове павышэння эфектыўнасці сельскай гаспадаркі, дыверсіфікацыі эканомікі

адстаючых раёнаў і села за кошт выкарыстання мясцовых рэсурсаў і развіцця сферы паслуг.

Аснову павышэння ўзроўню і якасці жыцця сельскага насельніцтва складзе развіццё транспартнай інфраструктуры, высакахуткаснага доступу ў сетку Інтэрнэт, ўкараненне для жыхароў такіх раёнаў магчымасці працаваць у рэжыме аддаленага доступу, атрымліваць дадатковую адукацыю.

Прадугледжваецца актыўны ўвядзенне ў практыку аказання паслуг мабільных формаў і інфармацыйных тэхналогій, спалучэння пераваг сельскага ўкладу жыцця з гарадскімі стандартамі інфраструктурнага ўладкавання і сэрвіснага абслугоўвання.

4. Нарошчванне кампетэнцый і патэнцыялу самаразвіцця тэрыторый.

Важна сфармаваць інавацыйна думачае, ініцыятыўная, гатовае да прадпрымальніцкаму рызыкі і актыўнага ўдзелу ў развіцці тэрыторый супольнасць. Асаблівая роля ў рэалізацыі гэтай задачы адводзіцца ўдасканаленні рэгіянальнай адукацыйнай асяроддзя ў інтарэсах устойлівага развіцця, асобаснага росту, рэалізацыі індывідуальных здольнасцяў.

Важна стварыць у рэгіёнах прававыя і інстытуцыянальныя ўмовы павышэння фінансавай зацікаўленасці і самастойнасці органаў мясцовага кіравання і самакіравання ў развіцці тэрыторый, падтрымкі мясцовай ініцыятывы і супрацоўніцтва адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак.

Разгледзім перспектывы развіцця Брэсцкай вобласці.

Ўстойлівы эканамічны рост у 2020 годзе ў Брэсцкай вобласці плануецца забяспечыць за кошт інтэнсіўнага развіцця ключавых кропак росту - сельская гаспадарка, мяса-малочная, лёгкая і мэблевая прамысловасць, здабыча і перапрацоўка карысных выкапняў, транспарт.

У бягучым годзе **асаблівую ўвагу плануецца надаць раўнамернаму развіццю тэрыторый вобласці і забеспячэнню аднолькава высокага ўзроўню і якасці жыцця насельніцтва незалежна ад месца пражывання**

Будзе забяспечана больш інтэнсіўнае развіццё праблемных раёнаў вобласці, такіх як Драгічынскі, Ганцавіцкі, Маларыцкі, Столінскі за кошт рэалізацыі інвестыцыйных праектаў, стварэння новых прадпрыемстваў і вытворчасцей.

Прыярытэтным напрамкам сацыяльна-эканамічнага развіцця вобласці стане стварэнне ўмоў для прыцягнення розных формаў інвестыцый, накіраваных на стварэнне сучасных прагрэсіўных прадпрыемстваў, здольных забяспечыць вытворчасць прадукцыі, у тым ліку інавацыйнай,

якая валодае высокай дабаўленай коштам і экспертнай канкурэнтаздольнасцю.

Даведачна.

У эканоміку вобласці ў 2020 годзе плануецца прыцягнуць каля 3,5 млрд. Руб. інвестыцый у асноўны капітал і не менш за 90 млн. дал. прамых замежных інвестыцый на чыстай аснове (без уліку запазычанасці за тавары, работы, паслугі), працаўладкаваць на новыя працоўныя месцы (за кошт стварэння новых прадпрыемстваў і вытворчасцей) не менш 6300 чалавек.

Сярод важнейшых інвестыцыйных праектаў:

арганізацыя вытворчасці па вырабе сучасных пневмо - і гідрацыліндраў, прэцызійных храмаваных штоков і труб на ААТ «САЛЕО- Кобрын »;

будаўніцтва комплексу будынкаў медыцынскага цэнтра « Новамед » у г.Брэсце з прыцягненнем камерцыйных крэдытных рэсурсаў КНР;

ўкараненне тэхналогіі лічбавай друку на баваўнянай тканіны для пасцельнай бялізны і пераўзбраенне ткацкай фабрыкі ААТ «Бараноўскага вытворчае баваўнянае аб'яднанне»;

арганізацыя вытворчасці высокаэфектыўных кампрэсараў серыі СН і СНР для бытавых халадзільнікаў і маразільнікаў (філіял ЗАТ «Атлант» БСЗ);

стварэнне аграпрамысловага прадпрыемства па забою і перапрацоўцы беконам свініны, магутнасцю 80 галоў у гадзіну і пад'язной дарогі да яго ў г.Баранавічы (філіял ЗТАА « Белдан »).

У мэтах нарошчвання вытворчасці харчовых прадуктаў у 2020 годзе прадоўжыцца развіццё арганізацый, якія займаюцца перапрацоўкай мясной і малочнай прадукцыі, праз рэалізацыю мерапрыемстваў па іх тэхнічным пераўзбраенні і мадэрнізацыі вытворчасцяў.

«Таму для таго, каб тут дзеці вашыя і ўнукі жылі, трэба стварыць умовы. Умовы не горшыя, чым у лепшых месцах нашай Беларусі. **І перад намі стаіць задача перш за ўсё развіць эканоміку рэгіёнаў, каб былі працоўныя месцы і была зарплата для людзей** », - адзначыў А. Р. Лукашэнка ў час рабочай паездкі па Брэсцкай вобласці ў 2019 годзе.

«Адзіная небяспека нашаму развіццю - ніякая не ідэалогія, ніякія не сродкі масавай інфармацыі, ні " прасунутыя ", ні традыцыйныя, ні інтэрнэт, самая вялікая небяспека - у нас саміх. **Калі мы будзем на належным узроўні падтрымліваць наша эканамічнае развіццё, калі мы кожны год, кожную пяцігодку хоць бы патрошку будзем рухацца наперад і прыбаўляць, наша краіна заўсёды будзе стабільнай і ніхто нас нікуды не паверне - не зможа. Таму галоўнае - эканоміка** », - падкрэсліў беларускі лідэр.